

Poikkeus luotsinkäyttövelvollisuudesta, Saimaan sisäinen liikenne

Ilmoittaja

Liikenne- ja viestintävirasto toimivaltaisena viranomaisena omasta aloitteestaan.

Asia

Vanhan luotsauslain (940/2003) 5 §:n 3 momentin mukaan velvollisuudesta käyttää luotsia on vapautettu Saimaan vesialueella ja Saimaan kanavan Suomen puoleisella osalla kyseisen vesialueen sisäisessä liikenteessä liikennöivä alus, alusyhdistelmä, hinaaja ja hinausyhdistelmä silloin, kun se ei kuljeta irtolastina öljyä, nesteytettyä kaasua, haitallisia nestemäisiä aineita, vaarallista kiinteää ainetta tai INF-lastia. Venäjän hyökkäyssodan alettua Saimaalla toimivat alukset toimivat käytännössä ainoastaan Saimaan sisäisessä liikenteessä. Näin ollen näiden alusten päälylystöllä ei ole ollut tarvetta hankkia vanhan luotsauslain 14 §:n tai 16 §:n mukaisia vapautuksia luotsinkäyttövelvollisuudesta.

Uusi luotsauslaki (561/2023) asettaa uudet rajat luotsinkäyttövelvollisuudelle Suomen luotsinkäyttöalueella. Sen 4 §:n 2 momentin mukaan luotsinkäyttövelvollisia ovat alukset ja alusyhdistelmät, jotka ovat suurimmalta pituudeltaan yli 50 metriä ja hinausyhdistelmät, joissa alusten suurimmat pituudet yhteenlaskettuna ylittävät 50 metriä niiden liikennöidessä Suomen luotsinkäyttöalueella, jollei VTS-väyläkohtaisesta luotsinkäyttövelvollisuuden rajasta muuta johdu.

VTS-väylille asetetut luotsinkäyttövelvollisuuden rajat on määrätty Liikenne- ja viestintäviraston määräyksellä Luotsinkäyttövelvollisuus ja siihen liittyvät menettelyt Suomen vesialueella TRAFICOM/452299/03.04.01.00/2022. Saimaan kanavassa luotsinkäyttövelvollisia ovat alukset, joiden suurin pituus on yli 35 metriä ja hinausyhdistelmät, jossa hinaavan ja hinattavan tai hinattavien alusten yhteenlaskettu suurin pituus on yli 35 metriä. Saimaan VTS-alueen VTS-väylillä luotsinkäyttövelvollisia ovat alukset, joiden suurin pituus on yli 50 metriä ja hinausyhdistelmät, jossa hinaavan aluksen suurin pituus on yli 50 metriä tai hinattavien alusten yhteenlaskettu suurin pituus on yli 50 metriä.

Näin ollen kaikki Saimaan sisäisessä liikenteessä olevat alukset, jotka ovat suurimmalta pituudeltaan yli 50 metriä ja hinausyhdistelmät, jossa hinaavan aluksen suurin pituus on yli 50 metriä tai hinattavien alusten yhteenlaskettu suurin pituus on yli 50 metriä, ovat 1.9.2023 tulleet luotsinkäyttövelvollisiksi. Laissa ei ole säädetty siirtymäsäännöstä uutena luotsinkäyttövelvollisuutta koskevien säännösten piiriin tuleville toimijoille, pois lukien jäänmurtaajat (luotsauslaki 74 § 6 mom.).

Päätös

Liikenne- ja viestintävirasto myöntää luotsauslain 7 §:n 1 momentin ja 2 momentin 11 kohdan nojalla poikkeuksen luotsinkäyttövelvollisuudesta Saimaan sisäisessä liikenteessä liikennöiville aluksille (ml. alusyhdistelmät) ja hinausyhdistelmille. Alus tulee tällöin olla miehitettynä henkilöllä, jolla on voimassa oleva luotsinkäytöstä vapauttava henkilölupa kyseiselle alukselle Saimaan vesialueella. 31.12.2024 saakka voimassa olevan luotsinkäytöstä vapauttavan henkilöluvan sijaan riittää, että henkilöllä on tällaisen henkilöluvan saamiseksi edellytetty luotsauslain 41 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu laaja alueellinen kokemus.

Edellytyksenä tämän poikkeuksen soveltamiselle on lisäksi, että aluksen komentosilta on, aluksen ilman tätä poikkeusta ollessa luotsinkäyttövelvollinen, miehitetty henkilöllä, jolla on kokemusta kyseisen aluksen tai kauppa-alusten väylänavigoinnista laajasti Saimaan alueen väylillä sekä yhteensä vähintään 6 kuukautta meripalvelua kyseisen aluksen taikka yhden tai useamman luotsinkäyttövelvollisen aluksen ohjailutehtävissä.

Poikkeus on voimassa luotsauslain 3 §:n 28 kohdassa tarkoitetulla Saimaan vesialueella toistaiseksi.

Perustelut

Liikenne- ja viestintävirasto katsoo, että Saimaan vesialuetta voidaan pitää luotsauslain 7 §:ssä tarkoitettuna rajattuna alueena, joka sijoittuu kotimaan liikennealueelle I ja II olkoonkin, että vesialueen koko on varsin laaja. Tämä johtuu siitä, että Venäjän hyökkäyssodan alettua Saimaan kanavan kautta kulkeva meriyhteys ei käytännössä ole käytössä. Näin ollen Saimaan vesialueella toimii vain sisäisessä liikenteessä olevaa kalustoa ja liikennetiheys on laskenut aiemmasta kansainvälisen liikenteen puuttuessa. Kansainvälisen liikenteen puuttuminen on muuttanut myös Saimaan vesialueen liikennöintiprofiilia. Mikäli kansainvälinen liikenne tulevaisuudessa palaa Saimaan vesialueelle, tulee tämän päätöksen perusteita tältä osin uudelleenarvioida.

Luotsauslain 7 §:n 1 momentin mukaisesti poikkeuksen myöntämisen edellytyksenä on ensinnäkin, että alusturvallisuutta ja ympäristöä ei vaaranneta. Tämän ehdon katsotaan täyttyvän yhtäältä sillä, että Liikenne- ja viestintävirasto edellyttää luotsauslain 7 §:n 3 momentin nojalla poikkeuksen kohteena olevien alusten henkilöstöltä tämän päätöksen mukaisia luotsausosaamista koskevia vaatimuksia. Näin ollen poikkeus rajautuu tosiasialliselta soveltamisalaltaan niihin toimijoihin, jotka ovat vakiintuneesti harjoittaneet Saimaan vesialueen sisäistä liikennöintiä ennen 1.9.2023 luotsinkäyttövelvollisuutta koskevien säännösten soveltamisalan ulkopuolisina. Edellytys tämän päätöksen mukaisesta luotsausosaamisesta estää kuitenkin täysin uutta toimijaa hyödyntämästä tätä poikkeusta. Tällaiselta toimijalta on perusteltua edellyttää luotsauslain pääsäännön mukaista luotsausosaamista Saimaan vesialueella. Lisäksi virasto katsoo sillä säilyvän edelleen luotsauslain 4 §:n 6 momentin mukainen mahdollisuus tarvittaessa velvoittaa myös tämän poikkeuksen kohteena oleva yksittäinen alus tai hinausyhdistelmä käyttämään luotsia.

Toiseksi luotsauslain 7 §:n 1 momentin mukaan poikkeuksen myöntämisen edellytyksenä on, että luotsinkäyttövelvollisuutta koskevien säännösten noudattamisen tulee olla ilmeisen tarkoituksetonta tai kohtuuttoman hankalaa. Edellä kuvautusti Saimaan sisäisessä liikennöinnissä olevilta aluksilta ja hinausyhdistelmiltä ei ole vanhan luotsauslain aikana edellytetty luotsinkäyttöä tai luotsinkäytöstä vapauttavia aluksen navigointihenkilöstön henkilölupia. Uuden luotsauslain siirtymäsäännös (74 §) ottaa kantaa vain siihen, miten vanhan lain mukaiset henkilöluvat jatkavat voimassa oloaan ja miten ne voidaan muuntaa uuden lain mukaisiksi henkilöluviksi. Uutena lain velvollisuuksien piiriin tuleville toimijoille ei ole asetettu siirtymäaikaa uuden lain vaatimusten täyttämiseksi. Uuden luotsauslain 7 luvun mukaisten luotsinkäyttövelvollisuudesta vapauttavien henkilölupien saamisen vaatimusten lähtökohtana on tilanne, jossa henkilö tulee uutena toimijana luotsinkäyttöä koskevien säännösten piiriin. Laki ei varsinaisesti tunnista tilannetta, jossa henkilö on toiminut tietyssä toimessa pitkäaikaisesti ilman, että luotsauslaki on tätä toimintaa säännellyt, mutta uusi laki kyseistä toimintaa sääntelee.

Koska laki on tullut voimaan vain alle puoli vuotta sen vahvistamisen (23.3.2023) jälkeen ja, koska uuden lain mukaisia lupakirjoja on voinut alkaa suorittaa ja hakea vasta lain voimaantultua, ei tällaisilla uutena lain velvollisuuksien piiriin tulevilla tahoilla ole ollut tosiasiallista mahdollisuutta hankkia tarvittavia henkilölupia. Näin ollen näiden toimijoiden liiketoimintamahdollisuudet heikentyvät huomattavasti 1.9. lukien perusteettomasti, mikäli toimijoilta edellytettäisiin uuden luotsauslain mukaisia henkilölupia heti lain voimaantultua. Liikenne- ja viestintävirasto katsoo tästä syystä hallinnon yleisten oikeusperiaatteiden nojalla ja elinkeinotoiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi olevan oikeasuhtaista ja lain tarkoituksen kannalta hyväksyttävää, että Saimaan sisäisessä liikenteessä liikennöivien alusten ja hinausyhdistelmien osalta luotsinkäyttövelvollisuutta koskevien säännösten noudattaminen on sinänsä tarkoituksenmukaista, mutta edellä kuvatusta lyhyestä siirtymäajasta johtuen kohtuuttoman hankalaa.

Edelleen, luotsauslain 41 §:n yksi edellytys PEC-lupakirjalle merkittävän alueellisen vapautuksen saamiseksi on, että henkilöllä on vähintään kuusi kuukautta meripalvelua vapautuksen kohteena olevalta alukselta. Koska Saimaalla liikennöivät alukset ja hinausyhdistelmät eivät edellä mainitusta syystä liikennöi muualla kuin Saimaan vesialueella, kertyy näiden alusten henkilöstölle meripäiviä vain Saimaan väylästä kuljetuilta matkoilta. Kansainvälisessä liikenteessä huomattava osa meripalvelusta kertyy sen sijaan muualla kuin Suomen luotsinkäyttöalueella. Näin ollen Saimaalla liikennöivien alusten henkilöstön väylänavigointiosaaminen karttuu tiiviimmin kuin kansainvälisessä liikenteessä olevalla aluksella. Uusien PEC-lupakirjojen hankkiminen olisi kohtuuttoman hankalaa, mikäli hakijan tulisi hankkia koko meripalvelunsa ko. aluksella siten, että aluksella on kaksivahtijärjestelyn mahdollistamiseksi kaksi PEC-lupakirjallista henkilöä PEC-lupakirjaa hakevan lisäksi. Tästä syystä on perusteltua, että Saimaan tapauksessa riittäisi aluksella olevan yksi PEC-lupakirjallinen henkilö sekä PEC-lupakirjaa varten tarvittavaa laajaa alueellista kokemusta hankkiva, aluetta navigointihenkilöstön jäsen, jolla on kokemusta aluksen ohjailusta Saimaan vesialueella sekä meripalvelua minkä tahansa luotsinkäyttövelvollisen aluksen ohjailutehtävistä. Koska luotsinkäytöstä vapauttavia henkilölupia ei ole edellytetty, voisi viimeksi mainitun vaatimuksen täyttää väliaikaisesti (31.12.2024 saakka) sillä, että henkilöllä on lain edellyttämä laaja alueellinen kokemus, joka on voinut kertyä vanhan luotsauslain aikana. Näin mahdollistetaan, että myös tällaiset henkilöt voivat suorittaa PEC-lupakirjalle merkittävän Saimaa VTS-alueen alueellisen vapautuksen.

Lisätietoja

Ylitarkastaja Panu Orädd
p. 029 534 5051
panu.oradd@traficom.fi

Sovelletut säännökset

Luotsauslaki 7 §
Hallintolaki 6 §

Päätöksestä perittävä maksu ja sen perusteet

Koska päätös on tehty viranomaisen omasta aloitteesta, ei päätöksestä peritä maksua.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen tyytymätön voi valittaa siitä. Ohje valituksen tekemiseen on liitteenä.

Henri Wallenius
palvelukokonaisuuden päällikkö

Panu Orädd
ylitarkastaja

Liitteet

Oikaisuvaatimusohje